

LRT ŽURNALISTŲ ETIKOS KODEKSAS

Viešoji įstaiga Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija, *pabrėždama*, kad visuomeniniam transliuotojui, vykdančiam konstitucinę misiją, tenka svarbus vaidmuo prisidedant prie Tautos suvereniteto ir demokratijos principų įgyvendinimo; *suprasdama*, kad žodžio laisvė – tai viena iš pamatinių teisių, kuri yra neatsiejama nuo šiuolaikinės demokratijos sampratos ir įtvirtinta daugelio pasaulio valstybių Konstitucijose, įstatymuose, taip pat ir tarptautiniuose teisės aktuose; *siekdama* nepažeisti asmens teisių, apsaugoti žmogaus garbę ir orumą; *pažymėdama*, kad visuomeninis transliuotojas funkcionuoja kaip šalies demokratinės sistemos dalis, tarnaujanti piliečiams ir visuomenei; *akcentuodama* visuomeninio transliuotojo nepriklausomumą; *pripažindama*, kad šis Etikos kodeksas – tai įsipareigojimas sau ir visuomenei; *ugdyma* pagarbą teisei valstybei, garbingai ir sąžiningai atlikdama pareigas,

priima šį Etikos kodeksą ir įsipareigoja vadovautis jame nustatytais profesinės veiklos etikos standartais.

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos (toliau – LRT) žurnalistų etikos kodeksas (toliau – Kodeksas) nustato pagrindines LRT žurnalistų profesinės etikos taisykles bei principus ir reglamentuoja LRT žurnalistų elgesį tiek vykdant profesinę veiklą, tiek kasdieniame gyvenime tam, kad būtų užtikrintas tinkamas LRT žurnalistų funkcijų atlikimas.
2. LRT misija – tarnauti visuomenei, teikiant objektyvią, patikimą informaciją šalyje ir pasaulyje gyvenantiems Lietuvos žmonėms, kurti ir transliuoti profesionalias šviečiamąsias, kultūros ir pramogines programas, telkiančias ir vienijančias pažangai.
3. LRT vizija – būti patikimiausia, įtakingiausia ir moderniausia visuomenės informavimo priemone Lietuvoje.
4. LRT vertybės – tiesa, šviesa, kokybė, įvairovė, pažanga. Žurnalistai ir LRT yra laisvi ir nepriklausomi.
5. Žurnalistai savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Visuomenės informavimo įstatymu, Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos

poveikio įstatymu, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, kitais tarptautiniais ir nacionaliniais teisės aktais, Lietuvos visuomenės informavimo kodeksu bei Kodeksu.

II. SAŲVOKOS

6. Kodekse vartojamos sąvokos:

Interesų konfliktas – situacija, kai žurnalistas renka, rengia ir teikia LRT medžiagą, kuri susijusi su jo privačiais interesais.

Konfidenciali informacija – tai informacija, priklausanti LRT arba LRT užsakovams (partneriams), jos nežino tretieji asmenys ir ji negali būti laisvai prieinama, taip pat bet kokie kiti duomenys, susiję su LRT vykdoma veikla bei informacija, kuri laikoma komercine (gamybine, technologine ir pan.) paslaptimi ir įtraukta į Komercinių paslapčių sąrašą.

Privatus gyvenimas – asmeninis žmogaus, jo šeimos gyvenimas, gyvenamoji aplinka, kurią sudaro asmens gyvenamoji patalpa, jai priklausanti privati teritorija ir kitos privačios patalpos, kurias asmuo naudoja ūkinei, komercinei ar profesinei veiklai, taip pat asmens psichinė ir fizinė neliečiamybė, garbė ir reputacija, slapti asmeniniai faktai, asmens nuotraukos ar kiti atvaizdai, asmens sveikatos informacija, privatus susirašinėjimas ar kitoks susižinojimas, asmens pažiūros, įsitikinimai, įpročiai ir kiti duomenys, kuriuos galima naudoti tik jam sutikus.

Reklama – bet kokia forma ir bet kokiomis priemonėmis reklamos užsakovo interesais arba savireklamos tikslais skleidžiama informacija apie politinę veiklą, fizinio arba juridinio asmens ūkinę, komercinę, finansinę ar profesinę veiklą, skatinanti įsigyti prekių ar naudotis paslaugomis.

Visuomenėje žinomas asmuo – asmuo, dėl savo veiklos ir (ar) gyvenimo būdo nuolat sulaukiantis visuomenės ir žiniasklaidos dėmesio.

Viešasis asmuo – valstybės politikas, teisėjas, valstybės ar savivaldybės pareigūnas, politinės partijos ir (ar) asociacijos vadovas, kuris dėl einamų pareigų arba darbo pobūdžio nuolat dalyvauja valstybinėje ar visuomeninėje veikloje, arba kitas asmuo, jeigu jis turi viešojo administravimo įgaliojimus ar administruoja viešųjų paslaugų teikimą arba jeigu jo nuolatinė veikla turi reikšmės viešiesiems reikalams.

Viešoji veikla – bet koks žurnalisto elgesys viešojoje vietoje. Viešoji vieta – tai viešoji erdvė, į kurią turi teisę patekti kiti asmenys be kieno nors leidimo ir kurioje būnant asmeniui keliami tam tikri elgesio reikalavimai, o būtent gerbti ir nepažeisti kitų žmonių teisių, rimties, netrukdyti jiems. Šia prasme viešąja vieta laikomi ir socialiniai tinklai, kuriuose žurnalistai skelbia informaciją.

Žurnalistas – fizinis asmuo, kuris profesionaliai renka, rengia ir teikia medžiagą LRT pagal sutartį su juo.

III. BENDRIEJI ŽURNALISTŲ DARBO PRINCIPAI

7. Bendraudamas su valstybės ir visuomenės institucijomis, įstaigomis ir asmenimis žurnalistas privalo veikti pagarbiai, korektiškai ir dalykiškai, laikydamasis nustatytų elgesio standartų ir reikalavimų bei gerbdamas kitų asmenų teises.
8. Žurnalistai privalo užtikrinti viešąjį interesą, t. y. ginti ir saugoti visuomenės interesą būti informuoti.
9. Žurnalistai privalo atskirti faktus nuo nuomonių.
10. Žurnalistai turi skleisti tik teisingą, patikrintą informaciją, pirmenybę teikti faktų tikrinimui.
11. Žurnalistai, rinkdami, rengdami ir pateikdami informaciją, turi būti objektyvūs, teisingi ir sąžiningi, pateikti bent dvi skirtingas nuomones, ekspertų vertinimus, kurie neprieštarauja teisės aktams ir bendražmogiškoms vertybėms, yra logiški.
12. Žurnalistai negali išskirti ar akcentuoti nė vienos politinės organizacijos, valstybės institucijos ar kitų interesų grupių požiūrio, o skelbiama informacija privalo būti atribota nuo asmeninių pažiūrų ir interesų grupių įtakos.
13. Žurnalistų reiškiamą poziciją LRT vardu turi būti suderinta su LRT vadovybe.
14. Draudžiama arba ribojama skleisti viešąją informaciją, reglamentuotą Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio ir kitais įstatymais. Neigiamą poveikį nepilnamečiams darančia informacija laikoma tokia viešoji informacija, kuri gali būti žalinga nepilnamečių psichinei ar fizinei sveikatai, fiziniam, protiniam, dvasiniam ar doroviniam vystymuisi. Programos, kuriose skleidžiama neigiamą poveikį nepilnamečiams daranti informacija, gali būti transliuojamos arba naudojant technines priemones, kurios sudaro sąlygas atsakingiems už vaikų auklėjimą ir priežiūrą asmenims užtikrinti galimybę riboti tokios viešosios informacijos pasiūlą nepilnamečiams, arba jeigu jos pažymėtos Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatyme numatytais indeksais ir transliuojamos atitinkamu laiku.
15. Žurnalistai ir LRT privalo rūpintis vaikų gerove, skelbiamojame informacijoje nesukelti vaikams sielvarto ar baimės. Vaikams pateikiami klausimai turi būti kruopščiai apgalvoti ir tinkami jų amžiui. Neleistina versti vaikų kalbėti apie tėvų santykius, šeimos gyvenimo būdą, konfliktus. Vaikas gali būti fotografuojamas, filmuojamas ar įrašinėjamas tik su vieno

- iš tėvų, globėjų ar rūpintojų ir paties vaiko sutikimu, tačiau bet kuriuo atveju nekenkiant teisėtiems vaiko interesams.
16. Žurnalistai neprivalo derinti galutinio savo kūrinio varianto su informaciją suteikusių asmeniu, nebent tai prieštarautų žurnalisto ir informaciją suteikusio asmens išankstiniam susitarimui dėl rengiamos informacijos suderinimo prieš ją paskelbiant viešai.
 17. Prašydamas informacijos, žurnalistas turi prisistatyti, nurodyti redakciją ir pareigas bei pranešti žmogui, kad jo žodžiai gali būti viešai paskelbti LRT visuomenės informavimo priemonėse. Šis reikalavimas, ginant viešąjį interesą, netaikomas atliekant žurnalistinį tyrimą ar socialinį eksperimentą.
 18. Žurnalistai pripažįsta savo klaidas ir netikslumus, vos tik sužinoję juos ištaiso, toje pačioje visuomenės informavimo priemonėje, nurodydami, kas buvo pakeista ir (ar) papildyta.
 19. Jeigu tikrovės neatitinkantys duomenys buvo paskleisti per LRT, asmuo, apie kurį šie duomenys buvo paskleisti, turi teisę surašyti paneigimą, kuriame turi būti nurodyta, kokia paskelbta informacija neatitinka tikrovės, kada ir kur ji buvo paskelbta, kokie paskelbtos informacijos teiginiai žemina fizinio asmens garbę ir orumą ar pažeidžia juridinio asmens dalykinę reputaciją, ir pareikalauti, kad šią informaciją paskleidusi LRT tokį paneigimą paskelbtų.

IV. PRIVATUMO GERBIMAS

20. Žurnalistai privalo vadovautis taisykle, kad kritikos ribos privataus asmens atžvilgiu yra daug siauresnės nei viešojo asmens atžvilgiu, todėl informuodami apie privatų asmenį pirmenybę turi teikti privataus gyvenimo apsaugai, o apie viešąjį asmenį – viešajam interesui.
21. Informacija apie privatų gyvenimą be asmens sutikimo negali būti renkama ir viešai skelbiama.
22. Be asmens sutikimo informacija apie privatų asmenį gali būti renkama ir skelbiama, kai informacijos atskleidimas padeda išaiškinti įstatymų pažeidimus ar nusikalstamas veikas, taip pat kai informacija yra pateikiama viešai nagrinėjant bylą.
23. Informacija apie viešojo asmens privatų gyvenimą gali būti renkama ir skelbiama be jo sutikimo, jeigu ši informacija atskleidžia visuomeninę reikšmę turinčias privataus šio asmens gyvenimo aplinkybes ar asmenines savybes, kai tai būtina ginant viešąjį interesą.

24. Žurnalistas ir LRT turi užtikrinti, kad kritika būtų nukreipta į žmogaus veiksmus, bet ne asmenį. Fizinio arba juridinio asmens kritika – asmens ar jo veiklos nagrinėjimas ir vertinimas neįžeidžiant asmens garbės ir orumo, nepažeidžiant jo privataus gyvenimo, nesumenkinant dalykinės reputacijos. Neigiamai kritikuojamam asmeniui visada turi būti suteikta galimybė paaiškinti, patikslinti, paneigti informaciją. Jeigu tokios galimybės nėra arba asmuo atsisako pasinaudoti šia galimybe, būtina apie tai pranešti tame pačiame kūrinyje.
25. Žurnalistai negali žeminti ar šaipytis iš žmogaus vardo ir pavardės, rasės, tautybės, etniškumo, jo religinių įsitikinimų, amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, negalios ar išvaizdos net ir tada, kai žmogus yra nusikaltęs.

V. INFORMACIJOS ŠALTINIO PASLAPTIS

26. Žurnalistas turi teisę išsaugoti informacijos šaltinio paslaptį, neatskleisti informacijos šaltinio. Įpareigoti atskleisti informacijos šaltinį žurnalistą galima įstatymų nustatytais atvejais.
27. Žurnalistai anonimiais šaltiniais naudotis gali tik ypatingais atvejais, kai tai būtina ginant viešąjį interesą ir (ar) šaltiniui gali kilti pavojus. Žurnalistai turi įsitikinti, kad anoniminio šaltinio suteikta informacija yra patikima, autentiška.
28. Jeigu informacijos šaltinis prašo išlaikyti jo tapatybę paslapyje, žurnalistai turi užtikrinti jų anonimiškumą. Tokiu atveju žurnalistai prisiima teisinę ir moralinę atsakomybę dėl skelbiamos informacijos patikimumo.
29. Jei žurnalistai įsipareigoja informacijos šaltiniui išsaugoti anonimiškumą, jis privalo imtis visų įmanomų priemonių, kad dokumentai, garso ar audiovizualiniai įrašai ar kiti įrodymai, iš kurių būtų galima identifikuoti informacijos šaltinį, netaptų prieinami tretiesiems asmenims.

VI. SKAIDRUMAS

30. Žurnalistams draudžiama profesinėje bei viešojoje veikloje skelbti reklaminio pobūdžio informaciją, naudoti savo vardą, atvaizdą ar balsą reklamoje, išskyrus atvejus, kai tokio

pobūdžio informacija siekiama socialinių ar humanistinių tikslų ar reklamuojant žurnalistų sukurtą kūrinį ar LRT.

31. Žurnalistai savo skleidžiamoje informacijoje privalo nurodyti instituciją ar organizaciją, apmokėjusią kelionės išlaidas. Ši nuostata netaikoma, kai žurnalistą į komandiruotę siunčia LRT.
32. Žurnalistai neturi teisės imti jokių dovanų, priedų ar kitokio atlyginimo ar gauti kitokios naudos iš LRT užsakovų, tiekėjų ar kitų asmenų, susijusių su LRT veikla (įskaitant jo konkurentus, potencialius klientus ir tiekėjus bei kitus asmenis), išskyrus simbolines dovanas ar privilegijų suteikimą, kurių vertė yra mažesnė nei 50 eurų ir kurios negali pakenkti jo nepriklausomumui.
33. Žurnalistų profesinė bei viešoji veikla nesuderinama su darbu valstybės ir vietos valdžios institucijose, dalyvavimu politinių partijų veikloje.
34. Dalyvaudami visuomeninėje veikloje žurnalistai, rinkdami, rengdami ir pateikdami informaciją, turi vengti interesų konflikto arba informuoti auditoriją apie sąsajas su tokia veikla.

VII. ŽURNALISTŲ IR LRT SANTYKIAI

35. Žurnalistams draudžiama be išankstinio rašytinio tiesioginio ar aukštesnio pagal pavaldumą vadovo sutikimo bendradarbiauti ar dirbti kitose viešosios informacijos rengimo ir (ar) skleidimo priemonėse, būti jų savininkais ar bendraturčiais, o, atsiradus interesų konfliktui, apie tai būtina iš karto raštu informuoti tiesioginį vadovą.
36. Apie darbą kitiems darbdaviams (ne viešosios informacijos rengėjams ir skleidėjams) žurnalistai privalo raštu informuoti tiesioginį vadovą.
37. Žurnalistai privalo veikti išskirtinai LRT naudai ir įsipareigoja nepiktnaudžiauti einamomis pareigomis, nesinaudoti jomis, siekdami gauti neteisėtų pajamų sau ar kitiems asmenims arba dėl kitokių asmeninių paskatų, neatskleisti konfidencialios LRT informacijos.
38. Žurnalistams draudžiama žeminti LRT vardą ir (ar) dalykinę reputaciją.
39. Žurnalistas turi atsisakyti vadovo užduoties, jeigu ši prieštarauja šalies įstatymams ar žurnalistų profesinei etikai. LRT vadovai negali reikalauti, kad žurnalistas nusižengtų profesinei etikai ir įstatymams.

VIII. SOCIALINIAI TINKLAI

40. LRT viešasis socialinių tinklų paskyras traktuoja kaip viešąją erdvę ir laisvai prieinamą informacijos šaltinį; juose žurnalistai veikia, vadovaudamiesi šiuo Kodeksu ir kitais teisės aktais.
41. Skelbdami informaciją iš socialinių tinklų asmeninių (neviešų) paskyrų, žurnalistai įvertina, ar yra viešasis interesas tokiai informacijai gauti ir ją skelbti.
42. Prieš skelbdami informaciją iš socialinių tinklų viešų ir asmeninių paskyrų, žurnalistai privalo patikrinti jos atitiktį tikrovei.

IX. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

43. LRT gautus skundus dėl žurnalistų galimai padarytų Kodekso nuostatų pažeidimo nagrinėja LRT žurnalistų etikos komisija, sudaryta LRT generalinio direktoriaus įsakymu.
44. Žurnalistų veikla, kai pažeidžiamos Kodekso nuostatos, yra pagrindas LRT administracijai taikyti jiems drausminio poveikio priemones.
45. Šis kodekso nuostatas LRT taiko kartu su kitų Lietuvos Respublikoje galiojančių teisės aktų nuostatomis.
46. Kodeksas gali būti nuolat pildomas ir atnaujinamas.